

Visc amb la mort enganxada

No hem fet l'amor després de la notícia, hi ha com un estrany pudor

Maria-Mercè Marçal (<http://catorze.naciodigital.cat/noticia/490/maria-merce/marcal/no/he/acabat/dir/volia>) va néixer el 13 de novembre del 1952 a Ivars d'Urgell i va morir el 5 de juliol de 1998 a Barcelona. Recordem la poeta i escriptora amb un fragment del llibre *El senyal de la pèrdua*, que recull escrits inèdits dels seus últims anys: un dietari de la malaltia i una correspondència amb el biògraf de Renée Vivien.

Foto: Robert Ramos

1 d'agost 1996

Avui és el tercer dia que visc amb la mort enganxada, arrapada al costat dret. Fa tres o quatre mesos ¿potser cinc, ja, amb el terror de les primeres proves que, aparentment, em van tranquil·litzar? vaig començar un poema. Només un vers: «Covo l'ou minúscul de la mort, arran de pit, sota l'aixella». Ara tinc tendència a canviar-lo una mica: «La Vida cova l'ou minúscul de la mort / ran del meu pit, la meva aixella». Però no sé continuar en vers. M'imagino que d'aquest ou minúscul n'ha de sorgir un ocell d'ales immenses ¿de llum i d'ombra? que ho colgarà tot. Ara o, si

tinc sort, més tard. No consola ?no em consola? pensar que sempre, en qualsevol cas, el final és idèntic: «je ferais mon squelette aussi bien que tout le monde...» (cito de memòria, però de qui era?: la comtessa de Noailles?).

Sé que, passi el que passi, he començat a posar per a la mort. No sóc jo qui faré «mon squelette». No sé, tampoc, com posar, no tinc models a l'abast; si tinc sort (aquesta sort que darrerament m'havia sorprès amb els seus favors insòlits ?i duia l'arma amagada, un amic em va dir: hauràs de fer córrer que tens algun problema de salut per conjurar l'enveja... fosca ironia. Però és cert, tot plegat era com temptar els déus, excés. Excés de premis, la llicència i, allò que més importa, l'Heura, la Fina, el nou pis, les perspectives de felicitat que ja són felicitat ?el futur desitjat compartit fet present). Si tinc sort, deia, el retrat quedarà inacabat durant un temps... quant? Aquests dies han estat molt estranys ?la paraula és banal, però no sé com substituir-la. Van estar precedits pel terror. El dia abans de fer-me les proves, l'endemà d'haver-me-les fet ?el resultat encara llunyà? però suggestionada i aterrida després d'haver assistit a l'operació de la germana de la Glòria ?a la Quirón?, un càncer ja amb metàstasi, escampat...: pronòstic, un any de vida. Vaig anar a dinar amb la Josefa (la Fina era a Canàries, d'on va tornar molt animada). Ella s'havia ofert per acompanyar-me, però hi ha alguna cosa «saturniana» excessivament pessimista que va fer que la defugís. Li ho vaig confessar durant el dinar. Em vaig dir: la veuré *després*. Vam estar molt bé. Vam començar parlant de les meves aprensions (intuïcions? ?a hores d'ara ho sembla, però molts cops he estat aterrida i tot ha estat no-res. Això dóna, a estones, a l'actual situació un aire alhora de déjà-vu i de radicalment nou.) Després vam enfil·lar/parlar d'anècdotes, de vida amorosa... etc. Li vaig explicar molts episodis i em va dir que ho havia d'escriure. Així, amb un to un xic d'humor, tal com ho explicava: les meves primeres incursions a «Lesbos»..., el meu intent de lligar amb un ecologista-country quan estava embarassada de set mesos ?que no va resultar en el nivell «material», però al capdavall em va fer viure un cap de setmana «volat» que encara recordo.

A hores d'ara no crec en el tòpic que els millors amors són els irrealitzats ?la història amb la Fina, l'únic amor real que ha superat els obstacles i/de el temps, em fa veure les coses diferents. Hi ha alguna cosa sòlida ?en un poema vaig definir aquest amor com un diamant contra el qual el temps ?i ara la por i la presència de la mort? ens ha polit, ens poleix. Tanta proximitat com aquests dies ?els del terror compartit, els de la notícia compartida? no sé si l'he viscut mai ?potser només en alguns dies molt especials d'espasme i joia eròtica, puntuals i efímers. Llampecs en què el sexe toca la llinda del sagrat, on tot és u i cos, cor, ment, silenci i paraula. Tanmateix, no hem fet l'amor després de la notícia, hi ha com un estrany pudor. Ens hem besat i besat i acaronat. Vam fer l'amor amb un desig renovellat quan ella va tornar de Canàries. Jo vaig anar-la a buscar (a ca la Josefa vaig dinar-berenar-sopar) en un taxi a l'Aeroport, ja que no m'atrevia a anar-hi en cotxe. Havia begut licor de fruites, que se sumava a tot el xoc del matí a l'hospital i a tota la tensió dels tres dies a París passats amb la Felícia. Una borratxera d'angoixa. La Fina arribava a la una a l'Aeroport, jo ja hi era abans de les dotze. Aquella hora va ser terrible. Vertigen si obria els ulls, sensació d'ésser engolida per un forat negre si els tancava. Por de caure rodona. Pampallugues pertot arreu. Vaig anar als lavabos per rentar-me la cara i veure si reaccionava. Terror de caure en els lavabos. Impossibilitat de llegir, de pensar res amb un fil coherent i tibet. Laxitud de tots els fils on intentava agafar-me. Finalment, ja gairebé a la una, una certa serenitat, després altre cop el terror. Per sort l'avió va arribar molt puntual. Vaig agafar-me a la Fina, al braç, com les velles d'abans. Vam anar a casa d'ella. Era molt tard, i encara ens vam entretenir parlant amb la seva germana que, en no tenir notícies de quan arribava, s'havia plantat a esperar-la al seu pis ?la seva germana, que finalment m'havia acompanyat a les proves?. Quan vam anar al llit, tot el terror es va transformar en desig. Un desig d'una intensitat miraculosa-meravellosa ?després de dotze anys. Ara, a més, un desig il·luminat per l'amor ?o millor dit, és el desig el que il·lumina l'amor. L'aigua que banya les pedres pot avivar-les totes, però només el diamant brilla fins i tot quan l'aigua no el banya, quan aquesta s'evapora.

L'amor és fort com la mort ?més fort??. Recordo haver-ho llegit en el *Càntic dels càntics*. Així com associo *l'ou* ?origen de vida? a la mort (*Gràcies mare, per haver-me donat aquesta vida mortal, l'única que m'ha permès passar per aquesta terra, aquesta vall on tota llàgrima fructifica, de vegades misteriosament i fins aparentment sense sentit. Llàgrima-diamant (associació de*

Tsvetàieva). Potser només els amors pastats amb llàgrimes adquireixen aquesta duresa de diamant.

Parlo de l'amor en lloc de la mort. I potser l'única manera de posar per a aquesta pintura darrera que ¿passi el que passi? ara s'inicia és mirar-la fit a fit. Mirar el final de la via («la immutable via» ¿C. Arderiu), no pas els possibles camins i viaranyes que tal vegada, amb sort, l'ajornaran, em donaran una treva. El límit, acceptar el límit, la dissolució d'aquest jo en el tot o en el no-res, la llum i l'ombra... I des d'aquí, mesurar la vida, des del punt final suposat. Això m'ha semblat que passava aquesta nit. He somiat que perdia dents postisses, empastos... de la boca em sortien peces com de guix o argamassa amb cargols enormes, rosques, claus... Després, m'he despertat i he començat a pensar en la mort, en la vida a què aquesta mort dona límit. La sensació ha estat d'una rara plenitud. He viscut amb intensitat i, darrerament, amb menys intensitat però més profunditat (?) o més solidesa. La impressió que tenia és que, a partir d'ara, la vida fóra més calmada, més harmònica. Em queden coses per dir, per escriure (i em semblava que no!). Però què hi fa! Cedir a la necessitat... em dic. Només em penedeixo d'haver-me inhibit en la manifestació d'opinions (articles, etc., no escrits, rèpliques, cartes al director no enviades). Les decisions més contundents ¿tenir l'Heura; més endavant perseverar en la relació amb la Fina? m'omplen d'una joia brutal: quina angoixa retrospectiva la possibilitat d'haver fet una altra opció!

Em surt un «gràcies» en onades diverses. Ganes de deixar el món ¿si em cal? d'una forma mansa i alhora forta: d'acomiar-me amb mots de gratitud i amb mots de perdó. Contradient R. Vivien, mai no he sentit la vida com un crim (que jo infligeixo, que se m'infligeix) ni he sentit mai «l'amor de la mort». Només sé veure la mort com el punt final d'un relat ¿i no hi ha relat sense punt final?.

He pensat una estona, en despertar-me, i m'he asserenat. Després, l'angoixa, el terror torna, intermitent. La meva megalomania m'impedeix de representar-me un guió modest: operació, biòpsia, anar fent la viu-viu durant anys (hi ha dones que viuen així fa vint anys... i segurament la mort les sobtarà, de trasantó, per una altra banda). De fet, aquest guió modest fóra el guió de luxe ¿no romàntic, no fulminant. Sense l'aura dels «elegits» ¿però el guió més d'acord amb la meva aposta vital d'aquests darrers temps. Per què jo? per què no jo?: Dues preguntes barreja d'orgull i humilitat; com les cartes astrals: un dibuix on qualsevol, el més savi el més ximple, es veu reduït a un dibuix, un mapa de línies de colors (humilitat extrema) on tothom té un dibuix complex, individual, interessant (l'orgull del jo).

Jo, com qualsevol altra dona, una de cada deu ¿em sembla. La diferència. Potser viure sense pit ¿com les amazones?, orgullosa guerrera, mantenint encara la mort a ratlla.

Dià 2 afort

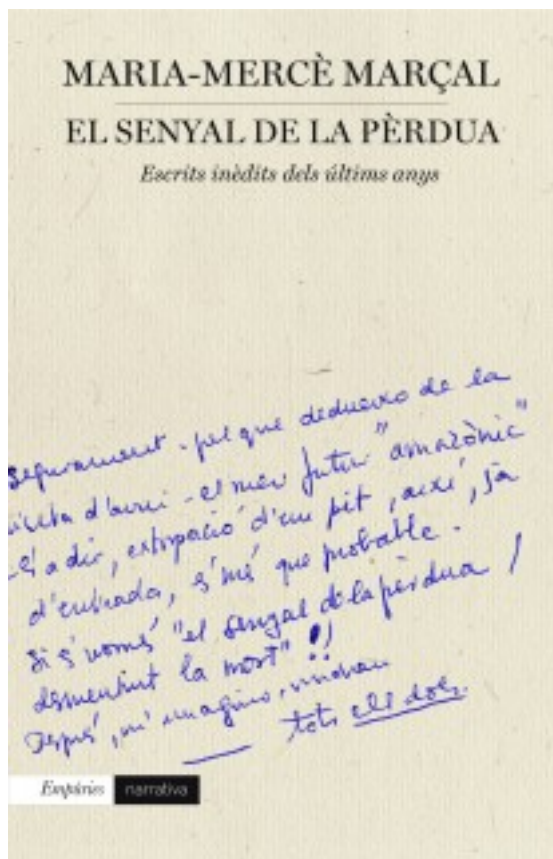
Escurre l'Heura abans de l'operació
(Dimencs que ve : auri s'ha fixat).

~~Per~~ Dir-li totes les satisfaccions

- immenses - que m'ha donat, com
me'n sento d'orgullosa, d'ella, fins
a quin punt vell que segueixi així,
que sigui tan feliç com aquest darrer
any. Per entrar-li aquest hàngol, que
ho seria? Com deia ahir, tenir l'Heura
ha estat una de les decisions més ^{afortunades}
de la meua vida. _[encertades]

Segurament - pel que dedueixo de la
lletta d'auri - el meu futur "amazònic"
- és a dir, extirpació d'un pit, així, ja
d'entrada, s'és més que probable -

Si s'onomés "el senyal de la perduda /
desmentut la mort" !!
Després, m'imagino, vindran tots els dol.

El senyal de la pèrdua. Escrips inèdits dels últims anys

Dietari - Cartes a Jean-Paul Goujon
Primera edició: novembre del 2014

© Hereves de Maria-Mercè Marçal, 2014
© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u., Editorial Empúries